

Forfatter: Brandes, Georg

Titel: Udrag fra Hovedstrømninger. Emigrantlitteraturen (1872)

Citation: Brandes, Georg: "Samlede Skrifter", i Brandes, Georg: *Samlede Skrifter*, 1899-1910, s. 162. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-brandes04-shoot-idm139992359266864/facsimile.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Samlede Skrifter

og Berlin, den indlod sig paa en Fremstilling af den tyske Universitetsdannelse og det nye Liv, som Pestalozzis Optraeden havde meddelt Opdragelsen. Derefter gik den over til at meddele en Oversigt over den samtidige tyske Poesi, som for Franskmandene fik dobbelt Anskuelse ved de mange oversatte Digte og Drama-brudstykker, og Forfatterinden viger end ikke tilbage for at krone sit Værk med en Udsigt over den tyske Filosofis Udvikling fra Kant til Schelling.

De Forestillinger om Tyskernes Naivitet, Godlidenhed og Ligeførehed, der lige til Aaret 1870 var de herskende i Frankrig, skyldes Fru de Staëls Bog. Hun selv lærte det Folk, som under hele Trediveaarskrigen, ja endnu under Frederik den Stores Regering, havde bragt Europa til at drøne af Genlyden fra dets Vaabenbrag, at kende i et Tidsrum, hvor det netop i politisk og militær Henseende var svækket og fornædret, og sluttede deraf til Folkets fredelige og idylliske Stamme-Ejendommelighed. Det forekom hende som om Kakkelovnsvarmen, Øllet og Tobakken dannede et eget tungt og dumpt Luftlag om dette Folk, og hun søgte dets Styrke udelukkende i dets sædelige Alvor og aandelige Uafhængighed.

Hun bliver ikke træt af at lovprise de tyske Mænds Ret-skaffenhed og Sanddrubed, og kun nu og da giver hun et Vink om deres jævnlige Mangel paa Finhed og Takt. Man føler, at deres Samtaler tit har trættet hende; men hun giver Selskabs-livets og Sprogets Tilstand Skylden: Det er umuligt at udtrykke sig fyndigt i et Sprog, hvor Meningen oftest først bliver tydelig ved Sætningens Slutning, hvor derfor de Afbrydelser, der giver Samtalen Liv, næsten umuliggøres og hvor ovenikøbet Tanke-braadden tit ikke lader sig opbevare til Sætningens sidste Ord. Det er, mener hun, naturligt, at mangen Samtale keder den Fremmede i et Selskab, hvor Tilhørerne er saa taalmodige og gør saa faa Fordringer; Ingen nærer her den Frygt for at trætte, der forhindrer Vidtløftigheder og Gentagelser. Selve den Vane, atter og atter at maatte gentage en nok saa ubetydelig og nok saa lang Titel gør endelig nødvendigvis Underholdningen slæbende og formel.

De tyske Kvinder skildrer hun med Varme, men ikke uden Lune paa følgende Maade:

De har en ganske særegen Tiltrækning, en rørende Klang i Stemmen, lyst Haar, en blændende Hudfarve; de er beskedne,

men mindre undselige end Englænderinderne; man ser, at de mindre hyppigt har iruffet Mænd, der var dem overlegne. De søger at behage ved deres Indbildningskraft, og er fortrolige med Poesiens og de skønne Kunsters Sprog. De koketterer med deres Begejstring som franske Kvinder med deres Vid og deres Aand. Den fuldkomne Redelighed, der udmærker Tyskernes Karakter, gør Elskoven mindre farlig for Kvindernes Lykke, og maaske nærmer de sig denne Følelse med mere Tillid, fordi man har beklædt den med romantiske Farver for dem og fordi Ringeagt og Utroskab der er mindre at frygte end andensteds. Kærligheden er en Religion i Tyskland, men en poetisk Religion, der kun altfor gerne tillader Alt hvad Hjertet kan undskylde.

«Man kan med Grund opholde sig over nogle tyske Kvinders Latterligheder, idet de uophørligt ophidser og overspænder sig indtil det Paatagne, saa at deres sødlaadne Udtaleiser udvisker alt Udpræget og Skarpt. De er ikke frimodige som de franske Kvinder, men de er derfor ikke falske, kun fornaar de hverken at se eller at bedømme Noget rigtigt, og mangler al Virkelighedssans, saa de virkelige Begivenheder glider forbi deres Øjne som Drømmebilleder. Naar de nu og da er letsindige, saa bevarer de endnu et Skær af den Følsomhed, som holdes i Ære i deres Land. En tysk Dame sagde til mig med et tungsindigt Udtryk: «Jeg véd ikke hvori det ligger, men de Fraværende svinder ligesom bort af min Erindring.» En fransk Pige vilde have udtrykt denne Tanke mere muntert, men Meningen vilde have været den samme.

«Deres omhyggelige Opdragelse og deres naturlige Sjæle- renhed gør det Herredømme, de udøver, let og blidt. Ikke desmindre træffer man sjældent hos tyske Kvinder den aandelige Hurtighed, der besjæler en Samtale og sætter Tanker i Bevægelse.»

Indtrykket af det tyske Aandsliv maatte nødvendigvis gribe Fru de Staël mægtigt. I hendes Fædreland var Alt forstenet i Regler og Vedtægter; der droges en udlevet Poesi og Filosofi med Døden, og her var Alt i Gæring, Alt i ny Bevægelse, livfuldt og haabefuldt.

Den første Modsætning til fransk Aand og Væsen, som slog hende, var denne: I Frankrig var det Herredømme, Samfundet udøvede, ubetinget; det franske Folk var af Naturen saa sel- skabeligt, at Enhver til enhver Tid følte sig forpligtet til at handle som de andre, tænke som de andre, skrive som de andre,